

SINH VIÊN CẦN CHỦ ĐỘNG CHUẨN BỊ TỐT MỌI MẶT ĐỂ ĐÓN NHẬN NHỮNG THỜI CƠ VÀ THÁCH THỨC CỦA CUỘC CÁCH MẠNG 4.0

Vũ Thị Thanh Thủy

Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Trong thời gian qua, khái niệm “Cách mạng Công nghiệp 4.0” được nhắc đến nhiều trên truyền thông và mạng xã hội. Ngoài những cơ hội vàng mà nó mở ra thì mặt trái của Cách mạng Công nghiệp 4.0 là nó có thể gây ra sự bất bình đẳng. Đặc biệt là có thể phá vỡ thị trường lao động. Khi tự động hóa thay thế lao động chân tay trong nền kinh tế, khi robot thay thế con người trong nhiều lĩnh vực, hàng triệu lao động trên thế giới có thể rơi vào cảnh thất nghiệp. Đây sẽ là một tác động tới đội ngũ sinh viên, một lực lượng lao động trẻ với những thách thức không hề nhỏ.

Vậy đón nhận cuộc cách mạng 4.0, sinh viên nên chuẩn bị những gì?

Lịch sử đã ghi nhận 3 cuộc cách mạng công nghiệp chính thức, làm thay đổi toàn bộ nền sản xuất và các điều kiện kinh tế - xã hội của thế giới. Cách mạng công nghiệp lần đầu tiên diễn ra ở nước Anh vào 30 năm cuối thế kỷ XVIII và hoàn thành vào những năm 50 đầu thế kỷ XX với nội dung chủ yếu là cơ khí hoá, thay thế lao động thủ công sang lao động sử dụng máy móc bằng cách sử dụng năng lượng nước và hơi nước để cơ giới hóa sản xuất. Cuộc cách mạng kỹ thuật lần thứ hai còn gọi là cuộc cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại, xuất hiện vào những năm 50 của thế kỷ XX, diễn ra nhờ ứng dụng điện năng để sản xuất hàng loạt. Cách mạng lần 3 diễn ra từ những năm 1970 với sự ra đời của sản xuất tự động dựa vào máy tính, thiết bị điện tử và internet.

Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 đã bắt đầu được nhắc đến trong vài năm trở lại đây, với tên thường gọi là Cách mạng 4.0 hay Industry 4.0.

Khái niệm “công nghiệp 4.0” được đưa ra vào năm 2011 tại Hội chợ Hannover, giới thiệu các dự kiến của chương trình công nghiệp 4.0 của nước Đức, nhằm nâng cao nền công nghiệp cơ khí truyền thống của Đức. Đặc trưng của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 là sự hợp nhất của nhiều loại công nghệ và làm xóa nhòa ranh giới giữa lĩnh vực vật lý, kỹ thuật số và sinh học, với trung tâm là sự phát triển của trí tuệ nhân tạo, robot, IoT (Internet vạn vật). Nếu so với các cuộc cách mạng công nghiệp trước đây, cách mạng công nghiệp lần thứ tư này đang phát triển với tốc độ cấp số mũ. Nó sẽ làm thay đổi triệt để về cách sống, làm việc và quan hệ của con người. GS. Phùng Quốc Định - Đại học Deakin, Ôx-trây-li-a cho biết: “Cách mạng công nghiệp 4.0 là sự kết hợp giữa thành quả của 3 cuộc cách mạng công nghiệp trước đó với thế giới kỹ thuật số. Nó đang là xu thế lớn trên toàn cầu. Mọi người có thể dễ dàng tiếp nhận thông tin và học theo cách mình mong muốn. Cuộc cách mạng này sẽ làm thay đổi lực lượng lao động trong tương lai”.

Chưa bao giờ con người một lúc đứng giữa những cơ hội và thách thức lớn đến vậy. Tác động rõ rệt nhất của cách mạng 4.0 là sự xuất hiện của robot có trí tuệ nhân tạo, với những tính năng có thể thay thế con người, thậm chí còn tối ưu hơn như khả năng tính toán, phân tích, ghi nhớ, cùng sức lao động bền bỉ, năng suất cao.

Như vậy, trong một thị trường việc làm vốn đã rất gay gắt bởi những cuộc cạnh tranh giữa người với người, bây giờ người ta còn phải cạnh tranh thêm với cả robot. Có thể hình dung, cách mạng 4.0 sẽ tiến tới loại bỏ những công việc phổ thông hoặc mang tính chất lặp đi lặp lại, thay thế toàn bộ bằng máy móc. Nhưng đồng thời, nhu cầu về nguồn lao động có tay nghề cao, tư duy sáng tạo, thực hiện những công việc phức tạp, làm chủ máy móc lại tăng lên.

Cuộc cách mạng công nghiệp này sẽ tác động trực tiếp tới nguồn lao động trong vài năm tới - chính là những sinh viên đang học tập hôm nay. Chúng ta sẽ chiến thắng

và làm chủ robot, hay thất bại và bị chúng đảo thái điều đó phụ thuộc vào sự chuẩn bị ngay từ khi các em còn đang ngồi trên ghế Nhà trường.

Cũng như 3 cuộc cách mạng công nghiệp đã diễn ra trước đây thì cách mạng công nghiệp 4.0 sẽ mang lại những cơ hội không lồ nếu chúng ta biết tận dụng nhưng đồng thời cũng là một thách thức lớn nếu ta không có sự chuẩn bị một cách kỹ lưỡng và chủ động về mọi mặt thì sớm hay muộn chúng ta sẽ bị tụt hậu và loại bỏ. Theo các chuyên gia trong ngành giáo dục dự đoán, trong thời đại mới, thì việc anh có một tấm bằng mang tính hình thức hay những mối quan hệ thân quen không còn quan trọng mà trong tương lai, cơ hội dành cho tất cả mọi người là như nhau. Ai có năng lực thực sự, tạo ra nhiều giá trị cho xã hội hơn thì người đó thắng. Còn nếu cứ giữ mãi lối tư duy thụ động, ỷ lại thì sinh viên đã tự loại mình trước cuộc cạnh tranh khốc liệt về việc làm. Dự đoán trong thời gian không xa, máy tính sẽ thay thế con người ở những công việc tưởng chừng chỉ có con người mới làm được, còn con người sẽ làm những công việc mà bây giờ họ thậm chí còn chưa biết chúng là gì. Nếu bạn còn ngồi trên ghế giảng đường, về kiến thức bạn phụ thuộc hoàn toàn vào những cuốn giáo trình được soạn cách đây hàng thập kỉ; về kỹ năng bạn không có vốn tiếng anh, tin học và không có các kỹ năng mềm khác; về thái độ thì tự kiêu, tự mãn, và ỷ lại vào những gì mình đang có thì các bạn sẽ là ai khi bước ra thế giới đang không ngừng biến đổi ngoài kia? Thế giới năng động, con người càng phải năng động hơn. Phải chủ động học hỏi và không ngừng sáng tạo, đón đầu xu hướng, thậm chí sáng tạo ra xu hướng thay vì chờ đợi kiến thức được “rót” vào mình một cách thụ động. Cách tốt nhất để không bị thế giới bỏ lại phía sau chính là hòa nhập vào cái thế giới đó. “Công dân toàn cầu” đang là từ khóa đi đôi với “Cách mạng 4.0”.

Ngày nay, cả Thế giới và Việt Nam đang tiến vào cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư hay còn gọi là công nghiệp 4.0. Cuộc cách mạng này sẽ biến đổi cách sống, làm việc và giao tiếp của toàn nhân loại theo cách hoàn toàn mới.

Vì vậy, để có thể chủ động đón các cơ hội và có thể đương đầu với thách thức các bạn sinh viên phải chuẩn bị thật tốt cho mình những điều cơ bản sau đây:

Thứ nhất, phải ra sức học tập, tích lũy tri thức để ứng dụng những tiến bộ khoa học công nghệ vào thực tiễn

Trung tâm của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư là công nghệ thông tin (CNTT) và Internet kết nối vạn vật (IoT), không chỉ giúp con người giao tiếp với con người, mà còn là con người giao tiếp với máy, con người giao tiếp với đồ vật và đồ vật giao tiếp với nhau.

Do đó, các bạn sinh viên muốn tiến vào cuộc cách mạng công nghiệp này đòi hỏi phải trở thành nguồn nhân lực chất lượng cao có khả năng ứng dụng những tiến bộ khoa học công nghệ của cuộc cách mạng vào thực tiễn sản xuất để có thể đáp ứng được yêu cầu phát triển đặt ra.

Vì thế, ngay từ trên giảng đường đại học, sinh viên phải tích lũy tri thức về công nghệ thông tin, chủ động cập nhật kịp thời và ứng dụng những tiến bộ khoa học kỹ thuật mới nhất của thế giới vào cuộc sống thì chúng ta mới có cơ hội cạnh tranh việc làm, mở ra cánh cửa để bước vào sân chơi toàn cầu hóa.

Thứ hai, phải tích cực trao đổi vốn ngoại ngữ, hòa nhập với thế giới để mở rộng cơ hội nghề nghiệp

Trao đổi vốn ngoại ngữ vừa là yêu cầu cần và đủ nếu các bạn sinh viên muốn phấn đấu trở thành “công dân toàn cầu”. Chính khả năng sử dụng ngoại ngữ sẽ tạo cơ hội cho các bạn tiếp cận với các tin tức, sách báo, tài liệu nước ngoài, giao tiếp được với bạn bè quốc tế nhằm giao lưu, học hỏi văn hóa của các miền đất trên thế giới và tiếp thu tri thức nhân loại.

Giữa xu thế “toàn cầu hóa” hiện nay, việc các công ty xuyên quốc gia đã trở nên phổ biến, thì việc biết ít nhất một ngoại ngữ sẽ giúp bạn nổi bật, dễ dàng nhận được công việc phù hợp với khả năng, trình độ bản thân, việc tìm kiếm các thông tin tuyên

dụng sẽ mở rộng nhiều vị trí hấp dẫn. Học ngoại ngữ không chỉ đơn thuần chỉ biết giao tiếp tốt mà người học ngoại ngữ đồng thời phải học hỏi và hiểu biết về văn hóa các nước để có cách diễn đạt phù hợp. Cũng như vậy, việc học ngoại ngữ cũng cần gắn với mục đích đúng đắn nhất định, đó là phục vụ học tập, làm việc, giao tiếp và giải trí lành mạnh.

Thứ ba, phải rèn luyện các kỹ năng mềm thành thạo để có lợi thế hòa nhập với môi trường làm việc

Trong xã hội hiện đại, Kỹ năng mềm ngày càng được đánh giá cao. Rất nhiều nhà tuyển dụng xem trọng những kỹ năng thiên về tính cách này và xem đây là một trong những yêu cầu tuyển dụng quan trọng. Tại các trường học đại học gần chục năm trở lại đây, kỹ năng mềm đã được đưa vào giảng dạy nhiều hơn và ngày càng được đẩy mạnh. Điều đó cho thấy việc nhận thức tầm quan trọng của kỹ năng mềm, nó sẽ có vai trò quyết định bạn là ai, làm việc thế nào, và trở thành thước đo hiệu quả cao trong công việc.

Kỹ năng mềm là tổng hợp các kỹ năng giúp con người tư duy và tương tác với con người phục vụ cho công việc nhưng không phải là kỹ năng chuyên môn/kỹ thuật. Kỹ năng mềm chủ yếu là những kỹ năng thuộc về tính cách con người, không mang tính chuyên môn, không thể sờ nắm, không phải là kỹ năng cá tính đặc biệt, chúng quyết định khả năng bạn có thể trở thành nhà lãnh đạo, thánh giá, nhà thương thuyết hay người hòa giải xung đột.

Kỹ năng mềm khác với kỹ năng cứng để chỉ trình độ chuyên môn, kiến thức chuyên môn hay bằng cấp và chứng chỉ chuyên môn. Kỹ năng mềm bao gồm: kỹ năng giao tiếp, kỹ năng thuyết trình, kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng quản lý thời gian, kỹ năng lãnh đạo, kỹ năng tư duy hiệu quả, kỹ năng giải quyết vấn đề, kỹ năng học và tự học, kỹ năng đàm phán, kỹ năng quản lý xung đột, kỹ năng tổ chức họp,... Đặc biệt, là kỹ năng quản lý thời gian để giúp các bạn sinh viên không sa đà vào mạng xã hội, giải trí mà làm việc thiếu hiệu quả, giảm năng suất. Trong quá trình học tập bạn cần khai thác và phát triển tối đa khả năng tiềm ẩn của mình. Hãy tham gia các chương trình ngoại khóa sôi nổi, các câu lạc bộ, các lớp học,... là nơi bạn có thể rèn luyện kỹ năng mềm.

Ngoài ra, sinh viên cũng cần tham gia vào công tác xã hội để biết chia sẻ năng lực và của cải với xã hội. Mỗi quan hệ là điều quan trọng, nó như một thư viện lớn. Khi cần việc gì sẽ tìm đến thư viện đó và mở nó ra, sẽ tìm được cách giải quyết khó khăn, thắc mắc của mình. Vì thế, xây dựng mối quan hệ từ thời sinh viên bằng cách tham gia các hoạt động xã hội của câu lạc bộ hay hội nhóm,... là cách tích lũy cho mình những kiến thức, kinh nghiệm và quan trọng là những mối quan hệ tốt đẹp.

Thứ 4, tích lũy kinh nghiệm làm việc thực tế đây chính là bí quyết gây ấn tượng với nhà tuyển dụng

Doanh nghiệp thường yêu cầu tuyển dụng ứng viên có kinh nghiệm, chính vì vậy nhiều sinh viên ra trường thường không đáp ứng được. Trái lại, nhiều sinh viên mới ra trường nhưng đã có bản CV đẹp với kinh nghiệm khá “dày”, họ nhanh chóng thích nghi với môi trường doanh nghiệp khi còn ngồi trên ghế nhà trường.

Theo đó, kỳ thực tập là một lợi thế rất lớn giúp sinh viên vượt qua các kỳ tuyển dụng gắt gao cũng như không bị ngỡ ngàng khi bắt tay vào việc. Bởi kỳ thực tập là thời điểm tốt nhất để sinh viên có thể học hỏi kinh nghiệm trong lĩnh vực mà mình quan tâm. Về cơ bản, quá trình thực tập cũng gần giống như quá trình đào tạo cho một nhân viên mới trong công ty.

Ngoài ra, nếu muốn có thêm kinh nghiệm làm việc ngay trong khóa học, một công việc làm thêm phù hợp với ngành học hoặc sở thích sẽ giúp bạn học hỏi nhiều điều bởi trong quá trình làm việc không tránh được những “va chạm” bạn sẽ có thêm nhiều kinh nghiệm để xử lý những tình huống đó. Những kinh nghiệm này sẽ giúp bạn tạo ấn tượng tốt trước nhà tuyển dụng.

Cả thế giới đang có những sự chuẩn bị ráo riết để bước vào một kỉ nguyên mới. Là những công dân trẻ và nguồn lao động tương lai, đừng để mình đứng ngoài làn sóng với những cơ hội ngàn vàng - làn sóng mang tên 4.0.